

Handtheater

Het beste van twee werelden

Toekomstplannen voor theater in **gebarentaal**

Tijdens een jeugdvoorstelling van Handtheater kijkt een doof kleutermeisje met open mond naar de dove acteur op het podium. Als haar horende moeder na afloop naar de foyer wil gaan, gebaart ze: 'Nee, ik blijf!' De acteur, die het decor afbreekt, communiceert met haar in gebarentaal en tilt het glunderende kind op het toneel. Pas als alle decorstukken zijn ingeladen, neemt ze afscheid. Ze tikt haar moeder aan en gebaart: 'Later als ik groot ben, wil ik net zo zijn als hij.'

door Anita Twaalfhoven

Het is een van de momenten waarop artistiek leider Mieke Julien dacht: 'Dit is waar we het voor doen.' Terugkijkend op de afgelopen twintig jaar: 'Niet eerder heeft een theatergroep van dove acteurs, die theater maakt in de gebarentaal en cultuureducatie voor doven verzorgt, het zo lang volgehouden. Dat is iets waar we trots op kunnen zijn.' De voorstellingen spelen in het reguliere theatercircuit en het publiek bestaat uit dove en horende mensen, vertelt zij, die soms diep onder de indruk zijn. De subsidietoekenning van het Fonds voor

Cultuurparticipatie kwam op het juiste moment: 'Ons projectplan voor de periode 2010 tot en met 2012 is ontstaan in een periode van grote onzekerheid. We waren zelfs al bezig de boel in te pakken, toen bleek dat Handtheater zijn activiteiten toch kon continueren. De hoofdzaak voor de komende jaren is ervoor te zorgen dat we ook na 2012 blijven bestaan.' Twee van de makers van het eerste uur, John van Gelder en Teja Vossen, naderen namelijk de pensioengerechtigde leeftijd. De subsidie maakt het mogelijk onder meer acht jonge

dove projectmedewerkers op te leiden en in te werken. 'Dat is niet eenvoudig', vindt Julien. 'De oprichters zijn ware pioniers en hebben zich met ziel en zaligheid ingezet. De jonge dove mensen van nu stellen andere prioriteiten. Maar ook dat is vooruitgang. Wij moeten hen de ruimte geven eigen keuzen en ook eigen fouten te maken. We kijken met respect voor het verleden en nieuw elan naar de toekomst.' Om nieuwe thea-termakers op te leiden start Handtheater een Open Podium, waar jong en oud zich kunnen presenteren.

*Regisseur Sylvia Weening met de cast van de nieuwe voorstelling
aap n mies: Jacques Kriek (links) en John van Gelder.*

Handtheater

Het beste van twee werelden

Met dans, clownerie en maskerspel maar ook audiovisuele presentaties of poëzie in gebarentaal. Over welke spelkwaliteiten moeten acteurs beschikken, gaat het vooral om mime en fysiek theater? 'Gezichts- en lichaamsexpressie maken wel onderdeel uit van de gebarentaal maar het is geen vorm van mime. Net als gesproken talen, is gebarentaal met vrijwel elke speelstijl te combineren. Om gebarentaal verder als podiumtaal te ontwikkelen, willen we al die speelstijlen graag uitproberen.'

het Zweedse model

De voorstellingen van Handtheater zijn veelzijdig: dans, hiphop, clownerie, moderne sprookjes of Turkse poëzie in Nederlandse Gebarentaal. Hoe komt het dat zo weinig andere gezelschappen theater maken voor doven? 'Het grootste obstakel voor de hele dovengemeenschap is de onderdrukking van de gebarentaal in het onderwijs aan doven. Tijdens een onderwijscongres in 1880 is besloten dat doven moesten leren spreken en liplezen. Gebarentaal stond die vaardigheden in de weg, zo meende men lange tijd. Met de onderdrukking van de taal zijn ook de identiteit en het gevoel van eigenwaarde van dove mensen geschonden. Ook cultuuruitingen in die taal konden zich niet of nauwelijks ontwikkelen.' Die achterstand zijn doven aan het inhalen. Maar in tijden van economische crisis kunnen de verworvenheden opnieuw in gevaar komen, vreest Mieke Julien. Met het oog op de toekomst oriënteert Handtheater zich onder meer op het Zweedse model. 'In Zweden is het Tyst Theater voor doven onderdeel van

een regulier gezelschap, het Riksteatern. 'We gaan na of Handtheater misschien ook is onder te brengen bij een horend gezelschap met structurele subsidie.' Ook Frankrijk, waar het International Visual Theatre is ondergebracht bij de instantie die cursussen gebarentaal verzorgt, is inspirerend. In Nederland is Handtheater de mogelijkheden tot samenwerking met de Stichting Welzijn Doven Amsterdam aan het onderzoeken, waar ook het Open Podium zal plaatsvinden.'

broedplaats en kweekvijver

Wat is jullie toekomstdroom? Mieke Julien: 'Dat ons werk jonge doven inspireert om op het gebied van de kunsten te gaan werken. Twee dove mensen, een man die uit Iran is gevlucht en een vrouw van Turkse komaf, hebben meer dan tien jaar geleden als

---

'Net als gesproken talen is gebarentaal met vrijwel elke speelstijl te combineren. Om gebarentaal als podiumtaal te ontwikkelen, willen we al die speelstijlen graag uitproberen.'

'Ons grootste ideaal is dat kunstuitingen in gebarentaal een vanzelfsprekend onderdeel uitmaken van het brede cultuuraanbod.'

---

acteur aan een voorstelling van Handtheater meegedaan. Nu werken ze beiden in het onderwijs aan doven en volgen daarnaast de opleiding tot dramadocent.'

Handtheater beseft als geen ander hoe belangrijk cultuureducatie en amateurkunst zijn. Als broedplaats, kweekvijver of vrijplaats maken zij de kunst met de grote K mogelijk. 'Ons grootste ideaal is dat kunstuitingen in gebarentaal een vanzelfsprekend onderdeel uitmaken van het brede cultuuraanbod en dat dove mensen net zo kunnen genieten van de podiumkunsten als horenden, passief als toeschouwer en ook actief als maker.' Zij besluit: 'Met respect voor het verleden en nieuw elan gaan we de toekomst in.'

Handtheater

Het beste van twee werelden

Naar welk ander project ben je benieuwd?

'Naar het werk van Solid Ground Movement, de opvolger van Jongerentheater020. Een van de choreografen die voor 020 heeft gewerkt, Maxi Hill, is ook bij Handtheater betrokken. Zij geeft nu een cursus Moderne Dans.'

Wat wil je aan het eind van 2011 hebben bereikt?

'De nieuwe voorstelling aap n mies gaat dan op tournee. In het najaar is danstalent gescout op scholen voor doven voor het Nederlandse voortraject van de productie Moving Light. De aanvraag voor het Europese project Moving Light EU is de deur uit. Aan het einde van het jaar evalueren we hoe het met de vier junioren is gegaan, die elk een half jaar voor Handtheater hebben gewerkt. Ook hebben we dan een zogenaamd ambtswoninggesprek achter de rug over de toekomst van Handtheater, waaraan deskundigen uit het culturele veld en de politiek hebben deelgenomen.'

Korte motivatie van de honorering door het Fonds voor Cultuurparticipatie

Het aanbod van Handtheater voorziet in een behoefte, want voor doven die zich willen ontwikkelen tot speler of maker zijn de opleidingsmogelijkheden beperkt. Het reguliere kunstvakonderwijs is voor hen immers niet of nauwelijks toegankelijk. Daarnaast is het van belang dat er voorstellingen worden gemaakt in de Nederlandse gebarentaal. Voor gebruikers van deze taal is het theateraanbod beperkt toegankelijk, aangezien het in Nederland niet gebruikelijk is dat er bij voorstellingen wordt getolkt. De ontwikkeling van gebarentaal als theatermedium is interessant. Het Fonds ziet kansen voor Handtheater in de toekomst, mits de organisatie zich duidelijk positioneert en strategische verbindingen aangaat met andere instellingen, zodat de toekomst van theater in de Nederlandse gebarentaal een gedeelde verantwoordelijkheid wordt van de cultuursector. organisatie zich duidelijk positioneert en strategische verbindingen aangaat met andere instellingen, zodat de toekomst van theater in de Nederlandse gebarentaal een gedeelde verantwoordelijkheid wordt van de cultuursector.

www.handtheater.nl